

"ישיבישע בלאט" - "הדף היומי" מבחר "שאלות ותשובות" ל"עיון והעמקה" בדברי הגמרא

דף יז.

השאלות

1. הרמב"ם (מעשר ט' ג') פסק כחכמים שצריך להפריש מעשר עני מדמאי, וכתב טעם אחר, שלולי כן, לא היתה עומדת התקנה להפריש מעשר עני, וקשה מנלן?
2. עד שלא קרא עליהם, ופרש"י ארמי אובד אבי, וקשה דקריאת ביכורים מתחילה מ"והגדתי היום"?
3. האוכל ביכורים וכו', וקשה למה הוזכר ביכורים בתחילה, הרי בפסוק הוא נלמד אחרון מ"ותרומת ידך" אלו ביכורים?
4. והשובר בטמא אינו לוקה ארבעים, וקשה הלא הדרשא נאמרה (פסחים פד.) ועצם לא תשברו בו, בכשר ולא בפסול, ולא דווקא טומאה אלא כל פסול ולמה נקט כאן טמא בדווקא?

במחלוקת רבי אליעזר וחכמים, הכא העמידה אביי שנחלקו אי עמי הארץ חשודים על מעשר עני, ובנדרים פד: אוקמא אביי באופן אחר, עי' גבורת ארי, וערוך לנר.

לא אמרו כזית אלא לענין קרבן, והטעם עי' תוס' שבועות כא: (ד"ה ולא) ששיעור כזית נאמר על כרת, ולא על לאו רגיל, ועי' ריטב"א כאן בשם הרמ"ה דמלקות שהוא במזיד חייב בפחות מכזית דאחשביה, ועי' חזו"א חו"מ ליקוטים כג'.

הנוטל אם על הבנים, ברש"י חולין קטו. נקט שהאיסור בנטילת האם לבד כשנוטלה מעל הבני ם, והרמב"ם ל"ת שו' כתב דהאיסור רק בנטילת שניהם, ועי' חכם צבי שו"ת פג', ובטעמו של רבי יהודה שלוקה, ברש"י לעיל טז. כתב דהעשה קודם ללאו ואינו מנתקן, ובריטב"א שם כתב דכל החיוב הוא קודם הלאו, וברמב"ם בפיה"מ כתב דלר"י לוקין על לאו הניתק לעשה.

ע"ב

1. דילידא אימיה כר"ש תיליד, וקשה הא לדבריו בעי לסרס המקרא ולדרשו?
2. אדרבה חטאת ואשם חמירי שכן מכפרי, וקשה הא עולה מכפרת על עשה ול"ת (יומא לו.)?

דלמאי דס"ל לדידיה מסרס ליה לקרא ודריש, ומה באמת סברת ר"ש עי' פנ"י דכל הפירוכות זה רק עד כמה שנאמר שיש לאו, ועי' עמק הנצי"ב על הספרי פרשה ט'.

וכי מזהירין מן הדין, ואף שבכל אלו שבא ללמוד יש כבר עשה, ועי' מגיד משנה על הרמב"ם מאכלות אסורות ב' א', שכה"ג מזהירין, עי' ערוך לנר ושער המלך שם מה שחילקו.

אפילו למ"ד עונשין מן הדין וכו', ומי זה?, עי' רש"י, וברמב"ן ס"ל דזהו רבי שמעון גופיה, ועי' ריטב"א.

התשובות

- השתדלנו להביא את תמצית דברי המפרשים, מלבד אלו המובאים בגמ' כמו תוס', מהרש"א רש"ש וכדו'.
1. עיי"ש מהר"י קורקוס שכן הקשה, ובאור שמח ביאר דס"ל שמעיקר הדין ליכא חיוב כלל כיון שאינו ניתן לעניים אינו בכלל הג"ש בשעריך בשעריך, דבהמשך כתיב ואכלו בשעריך ושבעו וזה לא מתקיים, וכל החיוב הוא רק מטעם חדש לקיים הגזירה במעשר שני.
 2. כן הקשה במשנה ראשונה ביכורים א' א', ועי' כלי חמדה (עה"ת פר' כי תבוא) דרך בפעם ראשונה שנכנסו לארץ מתחילים מהגדתי היום, ואחר כך רק מארמי אבד אבי.
 3. כן הקשו באחרונים, ובפנ"י תי' לפי התוס' לעיל יג. שלא הוזכרו במשנה אלא לאוין שיש בהם חידוש וממילא י"ל שהקדים לפי גודל החידוש, והערוך לנר תי' שהסדר במשנה הוא לפי סדר הדרשה שהיא מהסוף להתחלה ("סרס המקרא ודרשהו"), ועוד תי' שסדר המשנה לפי דרגת המקום שבו נעשה האיסור, (ביכורים תוך הקלעים קודם קריאה, ק"ק בחוץ וכו').
 4. עי' ערוך לנר שכן הקשה ותוכן דבריו דעיקר החידוש בטמא שהרי טומאה בציבור, והקרבת כשר ובכל אופן פטור בשבירת העצם, ועי' אור שמח על הרמב"ם (קרבן פסח י' א') שכתב שזו הסיבה שהרמב"ם הביא את הדרשה "בו" ולא בטמא.

ע"ב

1. ביאר הערוך לנר על פי הגמ' נדה לא. דבלידת זכר האשה מזרעת תחילה, כיון שהראשון נותן את החומר והשני את הצורה, ובזה דמי לדרשה של "סרס המקרא ודרשהו", מסופו לתחילתו, כדי לתת לפסוקים את הצורה איך לדורשם.
2. עי' בריטב"א, ותי' דאינה באה לכפרה, ורק מובטח למי שמביאה שיתכפר לו העשה ול"ת שעבר עליהם, וע"ע ערוך לנר מה שיישב לפי זה.

לע"נ מרת אביבה בת הג"ר משה ע"ה נלב"ע ד' תשרי

להנצחות והארות 0527652935, או 7652935@gmail.com לקבלת הדף במייל מידי יום שלח בקשה לכתובת הנ"ל והדף יישלח אליך בל"ג מידי יום.

חדש ומומלץ!! ניתן לקבל את השאלות במייל מידי בוקר ואת דף התשובות בערב

בעל"ה בקרוב יפתח קו טלפון בו יהיה ניתן לשמוע את השאלות והתשובות מידי יום, וכן לענות תשובות נוספות לשאלות - עקבו אחרי ההודעות.